Kina. Omkring 250 millioner kinesere er de seneste årtier migreret fra land til by i deres jagt på et arbejde. Mange af dem bor i særlige bydele, chengzhongcun – med langt dårligere adgang til boligstøtte, undervisning og lægehjælp. Regeringen lover reformer, men Beijings bystyre sender bulldozere.

Det kinesiske kastesystem

Af PETER BENGTSEN

SHENZHEN – Da Chin Chun flyttede hjemmefra for at søge arbejde i millionbyen Shenzhen over 1000 kilometer fra familien i Hubei-provinsen, var hendes første spørgsmål: Hvor skal jeg bo? Uden job og opsparing skulle det være billigt, så det blev et værelse i bydelen Baishizhou, hjemsted for 150.000 andre tilflyttere fra Kinas landområder, der gennem årene er flyttet til Shenzhen efter arbejde.

Baishizhou har på under én kvadratkilometer en befolkningstæthed over 20 gange gennemsnittet i Shenzhen. Mange af bygningerne er gamle og ramponerede og står så tæt, at naboer i to bygninger kan give hinanden hånden gennem vinduerne over de smalle, snørklede gader nedenfor, hvor sollyset selv midt på dagen ikke trænger ned, og hvor det er let for fremmede at fare vild.

En håndfuld brønde står spredt rundt om i bydelen, så de fattigste beboere, der ikke har råd til vandet i hanerne, kan hente vand. To-tre meter høje murstens- og cementmure markerer mange steder grænsen mellem Baishizhou og nabobydelene.

»Jeg bosatte mig i Baishizhou, fordi det var billigt. Skidtet, de smalle gyder og gamle bygninger følger med,« siger 22-årige Chin Chun.

Bygningerne i Baishizhou står med deres tre til fem etager i stærk kontrast til de omkringliggende 10-20-etagers moderne lejlighedskomplekser og kontorbygninger. At der er bygget så lavt skyldes, at Baishizhou ikke er en formel bydel. Faktisk står Baishizhou helt uden for bystyrets ordinære byplanlægning, da den er en såkaldt 'landsby-i-storbyen', *chengzhongcun* på kinesisk.

I Baishizhou-kvarteret, hjem for 150.000 tilflyttere fra landet, står bygningerne så tæt, at genboer kan give hinanden hånden hen over de smalle, snørklede gader. FOTO: LAM YIK FEI/THE NEW YORK TIMES

Pulserende liv

Baishizhou er den mest kendte af de over 200 'landsbyer-i-storbyen' i Shenzhen, fordi den ligger i hjertet af byen, tæt ved moderne shoppingcentre, lækre lejlighedskomplekser og forlystelsesparker. Og fordi bystyret i 2014 besluttede at nedrive den. Den står dog endnu.

»Baishizhou er på mange måder en atypisk 'landsby-i-storbyen'. Fordi den ligger så centralt, er her et større mix af samfundsgrupper. Kunstnere og den kreative klasse er flyttet ind. Gamle fabrikshaller huser nu udstillinger og iværksættere,« siger Mary Ann O'Donnell, der har skrevet om Shenzhens 'landsbyer-i-storbyen' i 20 år og bor i området.

Side om side med de billige arbejderboliger er her masser af restauranter, isenkræmmere, IT-iværksættere, interimistiske templer og endda et mikrobryggeri i det pulserende gadeliv. Lokale bar- og restaurantindehavere beretter om flere velstillede gæster fra byens middelklasse.

Sådan er det ikke i mere yderligtliggende 'landsbyer-i-storbyen', hvor trange boliger, småbutikker og små markedspladser med kød og grønt optager det meste af pladsen, og hvor gadelivet er knap så dynamisk. Herude i det nordlige og østlige Shenzhen er flere af 'landsbyerne-i-storbyen' omkranset af mure hele vejen rundt, fattigdommen er mere udtalt, og de lokale kigger med større skepsis efter en forbipasserende vesterlænding.

»Kinas 'landsbyer-i-storbyer' er noget særligt. Her bor primært fattige migranter, ja, men det er langtfra slumbebyggelse som i lande, hvor tilflyttere invaderer jorden og bygger interimistiske boliger af forhåndenværende materialer,« siger Mary-Ann O'Donnell.

Kinas flydende arbejdskraft

'Landsbyer-i-storbyen' findes i alle Kinas større byer, ikke kun i Shenzhen, Shanghai og Beijing. De er opstået på grund af tilstrømningen fra landområderne, da Kina i 80erne åbnede op for handel på verdensmarkedet, og behovet for arbejdskraft i fremstillingsindustrierne voksede. I dag består Kinas 'flydende befolkning' ifølge myndighederne af 250 millioner migrantarbejdere, der bor og arbejder langt fra hjemmet.

Shenzhen har været hoveddestinationen over alle andre. Den blev i 1980 Kinas første 'særlige økonomiske zone', hvor produktion og handel på markedsvilkår blev tilladt. Siden har den 400-doblet sit indbyggertal fra 30.000 til over 12 millioner og er dermed én af verdens hurtigst voksende byer.

Shenzhen-Guangdong-Hongkong-metropolområdet betegnes nu af Verdensbanken som verdens største megaby, der med over 66 millioner indbyggere er mere folkerig end de ti største storbyområder i EU tilsammen. Eller på niveau med Frankrig.

Som byernes behov for mere jord til bebyggelse er vokset, har bystyrerne gennem årene opkøbt marker fra omkringliggende landsbyer. Men landsbyboligerne har fået lov at ligge for at mindske pris og besvær med kompensation og forflytning.

Med tiden er små landsbyenklaver blevet opslugt og omgivet af storbyernes højhuse, hvilket er tilfældet med Shenzhens mange 'landsbyer-i-storbyen'.

Baishizhou bestod oprindeligt af fem adskilte små landsbyer med hundreder af år på bagen. I midten af sidste århundrede blev grænserne mellem dem udvisket, da Mao oprettede landsbykollektiver. De lange, lige rækker af ét-etages barakker fra 50erne står her stadig og var indtil for få år siden beboede. I slutningen af sidste århundrede blev Baishizhou gradvist omgivet af Shenzhens højhuse.

'Landsbyer-i-storbyen' betaler ikke jordafgifter til bystyret, så det er langt billigere at bo her end at leje på det private boligmarked i storbyerne, hvilket med tiden har fået landsbyboere til at tilføje flere etager på deres gamle huse, da man øjnede muligheder for at tjene penge ved at leje lejligheder ud.

Hukou-systemet

Men de lavere boligudgifter er kun halvdelen af forklaringen på, at millioner af tilflyttere fra landdistrikterne bosætter sig i 'landsbyer-i-storbyer'. Den anden halvdel er hukou-systemet, et personregistreringssystem indført af Mao i slutningen af 50erne, hvor man blev registreret med enten et land- eller by-hukou, og hvor det ikke var tilladt at forlade sin hjemegn, sit hukou, uden myndighedernes tilladelse. Hensigten var at begrænse den forventede massive tilstrømning fra land til by.

Hukou-reglerne er betydeligt lempet siden Mao-tidens krav om, at man skulle have seks pas for at arbejde uden for sin hjemprovins, men stadig i dag diskrimineres der systemisk på grund af hukou-systemet. Personer med land-hukou er for eksempel ikke berettiget til at leje sig ind i boliger med offentlig støtte i byerne.

Derfor løser 'landsbyer-i-storbyerne' et ellers massivt boligproblem for landets mange millioner vandrende arbejdere. Et problem, der ikke bliver mindre af, at Kinas største byer topper forskellige ranglister over verdens højeste boligpriser, eller at antallet af 'landsbyer-i-storbyerne' mindskes, når bystyrerne jævner dem med jorden.

Det sker netop i disse uger i Beijing, hvor titusinder af migrantarbejdere er blevet tvangsudsat og deres boliger raseret af bulldozere i en af de mest aggressive saneringskampagner i årtier. Beijings myndigheder forklarer den voldsomme bysanering med, at det skyldes hensynet til beboernes egen sikkerhed. Kritikere mener, at bystyret bruger branden som påskud til at lette presset mod en by, hvor der allerede bor over 20 millioner indbyggere, og at målet er at udskifte en del af de mange migrantarbejdere til fordel for en økonomisk mere attraktiv middelklasse.

På trods af at millioner af tilflyttere fra landområderne har boet og arbejdet i storbyerne i årtier, har størstedelen af dem ikke adgang til uddannelse eller til social- og sundhedssystemerne i samme omfang som indbyggere med by-hukou. Det gælder for eksempel adgang til offentlige skoler for børn af tilflytterforældre og ret til læge- og hospitalsbehandling ved sygdom eller ulykker uden for deres hjem-hukou.

Andenrangsborgere

»Der tales meget om fremkomsten af en stor kinesisk middelklasse. Man glemmer, at der er vokset en lige så stor klasse af andenrangsborgere frem i byerne. Vi producerer mobiltelefoner og andre forbrugsgoder til middelklassen og bygger deres boliger uden selv at have råd til noget af det,« siger Jing, en ngo-ansat i Shenzhen, der i mange år har hjulpet migrantarbejdere i vanskeligheder.

Der sker fremskridt. Privat-etablerede skoler er i dag tilladt i Shenzhen. I Shanghai og andre byer driver det offentlige nu skoler for migrantbørn i 'landsbyer-i-storbyen'. Migrantbørn har nogle steder også mulighed for at gå i almindelige offentlige skoler, men der er langtfra pladser nok, og de står bagerst i køen.

I de første årtier med større tilflytning til storbyerne var privatskoler ulovlige og blev lukket eller chikaneret regelmæssigt. Migrantfamilier tyede til privatundervisning i hjemmene eller efterlod børnene i landsbyerne. Sådan er det stadig for mange i dag. Over 30 millioner børn bor i dag i landsbyer hos andre familiemedlemmer, oftest bedsteforældre, mens begge forældre bor og arbejder langt fra hjemmet.

»Vores barn kan ikke gå i offentlig skole. Hun går i en skole oprettet af migranter,« siger 37-årige Cheng, en migrantarbejder og musiker, der bor sammen med kone og datter i en 'landsby-i-storbyen' i det nordøstlige Shenzhen.

Efter i mange år at have rejst rundt efter jobs i byggebranchen og på fabrikker, der fremstillede elektronik og legetøj, slog Cheng sig ned i Shenzhen og stiftede familie – og er taknemmelig for at have sin kone og datter med sig.

»Jeg gjorde som millioner af andre. Jeg rejste rundt efter et bedre liv, bedre arbejde. Men det er ikke let med alle begrænsningerne. Slet ikke langt fra familien,« siger Cheng.

Hukou-systemet er blevet kaldt Kinas stavnsbånd, apartheid- og kastesystem. Det eksisterer fortsat, men er gradvist blevet lempet og reformeret. Senest har regeringen sat som målsætning, at 100 millioner migrantarbejdere i 2020 skal have et by-hukou og dermed adgang til uddannelse, sundhedsydelser med videre på lige fod med byernes 'oprindelige' beboere.

Kritikere påpeger, at antallet langtfra er tilstrækkeligt, og at erfaringerne med tidligere hukou-reformer viser, at der har været langt fra tale til handling.

Ministeriet for offentlig sikkerhed offentliggjorde tidligere på året, at 28,9 millioner by-hukou var blevet udstedt i 2016, heraf 1,7 millioner alene i Shenzhen.

Mange migranter er dog tilbageholdende med at ansøge, da man så skal opgive retten til den jordlod, mange har i hjemdistriktet, og da der gives helt utilstrækkelige kompensationer for jorden.

Cheng, Jing og Chin Chun er ikke interviewpersonernes rigtige navne, men disse er redaktionen bekendt.

Catalonien. Situationen i den oprørske region er langtfra normaliseret, og valget i næste uge kan være startskuddet til nye forsøg på løsrivelse – denne gang mindre konfrontationssøgende.

Catalansk reprise?

Af KASPER KLOCH

BARCELONA – »Catalonien skal tilbage til normaliteten«, lød budskabet fra Spaniens regeringschef Mariano Rajoy, da han i slutningen af oktober aktiverede paragraf 155 i den spanske forfatning, den såkaldte »atombombe«, og satte det catalanske selvstyre under administration. Det skete, efter at den regerende separatistbevægelse havde udråbt en selvstændig catalansk republik. Nu faldt den spanske hammer: Lokalregeringen blev afsat, politistyrkerne sat under spansk kommando, og der blev udskrevet nyvalg til det catalanske parlament.

I dag, knap to måneder senere, er situationen i den oprørske region langtfra normaliseret, og det er et alt andet end almindeligt regionsvalg, der venter de catalanske vælgere i næste uge. Flere ledende politikere er enten i fængsel eller på flugt, og valgkampen blev indledt af store demonstrationer med krav om løsladelse af »politiske fanger«. En betydelig del af det catalanske vælgerkorps betragter stadig den i Belgien eksilerede Carles Puigdemont som deres legitime præsident, og Oriol Junqueras, lederen af det største separatistparti, fører valgkamp fra en fængselscelle i Madrid.

Hvad værre er, set fra Rajoys stol, så står de separatistiske partier til at kunne genvinde deres flertal i det catalanske parlament. Dermed kan magten i Catalonien ende med at være tilbage på de samme hænder, som i oktober gik i frontal kollision med den spanske stat og kastede Spanien ud i den alvorligste forfatningskrise i årtier.

Det er altså ikke gået helt efter planen for Rajoy og hans bestræbelser på at stække den separatistiske mobilisering. Nok har der efter lokalregeringens afsættelse været relativt roligt i Catalonien, og de frygtede massedemonstrationer mod den statslige intervention er udeblevet. Men aktiveringen af paragraf 155 i forfatningen har ikke været den mirakelkur, der kunne få problemets kerne til at forsvinde.

Afstemning om selvstændighed

De forløbne måneder har snarere haft karakter af stilhed før storm, hvor parterne har samlet ny energi og kalibreret strategien efter den nye virkelighed. Uafhængighedsbevægelsen har taget valgudskrivelsen som en gylden mulighed for at fastslå den pointe, de ville bevise ved den omstridte folkeafstemning 1. oktober: At et flertal af catalanerne ønsker en fremtid i en selvstændig catalansk republik.

Af samme grund har uafhængighedsbevægelsen iscenesat regionsvalget som en de facto folkeafstemning for eller imod catalansk selvstændighed. En stemme på separatistblokken, lyder argumentet, er en stemme for uafhængighed og for en genoptagelse af den proces, der blev bremset, da den spanske stat i oktober overtog kontrollen med det catalanske selvstyre.

»Vi vil fortsætte med at implementere uafhængigheden og følge det demokratiske mandat, borgerne gav os den 1. oktober. Måske kommer det ikke til at gå helt så hurtigt, men vi fortsætter fremad,« lød det fra Roger Torrent fra det venstrerepublikanske separatistparti, ERC, i en tv-debat forleden.

Den afsatte regionspræsident Carles Puigdemont har en spansk arrestordre hængende over hovedet, men det har ikke afholdt ham fra at kandidere til præsidentposten. Fra sit eksil i Belgien slog han i en tv-tale forleden fast, at catalanerne ikke lader sig overbevise af »vold«, »løgne« og »undertrykkelse«, og at næste uges valg er en chance for at »genoprette demokratiet« i Catalonien.

Intet tyder således på, at Rajoys aktivering af paragraf 155 og fængslingerne af politikere og aktivister har fået separatistlederne til at nedtone retorikken synderligt. Men de samme ledere kan få mere end vanskeligt ved at omsætte retorikken til realpolitik, hvis de genvinder regeringsmagten på torsdag. Forfatningens paragraf 155 vil fortsat hænge som et Damoklessværd over regionen.

Ifølge politologen Jorge Galindo vil en valgsejr på torsdag tvinge separatisterne til at træffe et valg, som kan afgøre Cataloniens fremtid.

»Den spanske stat har gjort det tydeligt, at der er en pris at betale, hvis man trodser forfatningen og tager loven i egen hånd. Er separatisterne villige til at betale prisen? Det er det store spørgsmål, de skal tage stilling til«, fortæller Galindo til Weekendavisen.

Politisk analytiker Pere Rusiñol vurderer, at de seneste måneders sanktioner fra den spanske stat har påvirket separatisternes strategi. Han spår, at de vil forsøge at undgå nye, traumatiske frontalsammenstød, hvis de vinder valget.

»Det er tvivlsomt, om separatisterne vil fare frem med en ny uafhængighedserklæring, hvis de får flertal. Jeg tror, de i stedet vil bruge magtpositionen til at forsøge at gennemtrumfe en forhandlingsløsning med den spanske stat og insistere på at spille en hovedrolle i en politisk løsning af konflikten«, siger Rusiñol til Weekendavisen.

Dødt løb?

Den ultimative triumf for uafhængighedsbevægelsen vil være en folkeafstemning om uafhængighed med den spanske stats velsignelse – et ønske, som deles af tre ud af fire catalanere. Det vil imidlertid kræve mere end et julemirakel at få Mariano Rajoy til at sætte en sådan på dagsordenen – han har gentagne gange fastslået, at Spanien er udeleligt, og at den spanske forfatning ikke tillader den slags territoriale eksperimenter.

I mangel af bedre må catalanerne nøjes med regionsvalget på torsdag som indikator på, hvor stor en del af befolkningen, der ønsker løsrivelse fra Spanien. De foreløbige prognoser viser næsten dødt løb mellem de to store blokke, der tegner sig på hver side af løsrivelseslinjen. Valgeksperter spår en historisk høj deltagelse, som især forventes at komme de pro-spanske, »forfatningstro« partier til gode. Disse omfatter Mariano Rajoys konservative PP, det catalanske socialistparti PSC og det borgerlige centrumsparti Ciutadans, der står til at blive valgets helt store sejrherre. Partiet har kørt sig i stilling som separatismens ultimative antistof, og den andalusiske advokat Inés Arrimadas er blevet den nye stærke kvinde i catalansk politik.

Om Arrimadas kan bruge sit forventede kanonvalg til at knuse den nationalistiske ærkefjende er imidlertid tvivlsomt. Det vil for det første kræve, at uafhængighedsblokken mister sit flertal og for det andet, at alle de øvrige partier bakker op om hende som ny regionspræsident. Og særligt det sidste er usandsynligt. En Comú Podem – den catalanske gren af venstrefløjspartiet Podemos – vil næppe hjælpe en borgerlig kandidat til magten, og da de heller ikke vil lægge deres æg i den separatistiske kurv, kan det hele ende i en situation, hvor ingen af de to blokke kan opnå flertal til at danne en regering.

På torsdag er det stemmesedlerne, der taler, og valgets udfald kan få vidtrækkende konsekvenser for både Cataloniens og Spaniens fremtid. Mariano Rajoy havde sat sin lid til, at valget ville sende de separatistiske partier ud i kulden og lade »forfatningstro« kræfter overtage de catalanske regeringskontorer. Men paragraf 155 har ikke virket som den ønskede modgift mod uafhængighedstrangen, og de catalanske vælgere kan heller ikke fjernstyres fra Madrid.

Efter alt at dømme vil valget på torsdag enten føre til et handlingslammet parlament uden bæredygtige flertal eller et separatistisk triumftog med potentiale til at fortsætte udfordringen af Spaniens territoriale enhed. Ingen af delene vil få julefreden til at sænke sig over den spanske regeringschef.

LAYOUT: ANDREAS PERETTI KORREKTUR: LISBETH RINDHOLT, FLEMMING GERTZ